

Številka: 909-2/2024-2
Datum: 26. 11. 2024

Slovenska demokratska stranka

Trstenjakova ulica 8
1000 Ljubljana
tajnistvo@sds.si

Zadeva: **Odgovor na poziv za pojasnila v zvezi z zagotavljanjem preglednosti, legitimnosti in zakonitosti volitev**
Zveza: **Vaš dopis z dne 27. 3. 2024**

Spoštovani,

na Državno volilno komisijo ste 27. marca 2024 naslovili dopis, v katerem ste podali več predlogov za zagotavljanje preglednosti, legitimnosti in zakonitosti junijskih volitev poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament, pa tudi vseh naslednjih volitev in referendumov.

V nadaljevanju podajamo odgovor, ki ga je Državna volilna komisija v zvezi z vašimi predlogi sprejela 26. 11. 2024 na 92. seji:

1. V zvezi s predlogom, da »okrajne volilne komisije v postopku določanja volišč v vseh volilnih okrajih ne ukinjajo volišč, ampak jih določijo čim bližje volivkam in volivcem, zlasti na podeželju, da bodo dostopna, s čimer bo omogočeno čim širše uresničevanje volilne pravice«, pojasnjujemo, da je v skladu s prvim odstavkom 39. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – UPB, 54/07 – odl. US, 23/17, 29/21 in 12/24) določanje volišč in območij volišč v pristojnosti okrajnih volilnih komisij. Državna volilna komisija za vsakokratne volitve sprejme navodila za delo okrajnih volilnih komisij pri izvedbi volilnih opravil. V teh navodilih so podane tudi usmeritve glede določitve volišč in njihovih območij. V navodilu volilnim komisijam za izvedbo volitev poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament in treh posvetovalnih referendumov, ki so bili 9. junija 2024, je bilo med drugim izrecno zapisano, da »DVK priporoča, da se volišča ne spreminjajo. OVK jih naj, če je le to mogoče, določi na enak način (na istih naslovih) kot za izvedbo zadnjih volitev oz. referendumov. OVK mora o združenem ali ukinjenem volišču in o tem, koliko volivcev je bilo vpisanih v volilni imenik za posamezno (ukinjeno) volišče, takoj obvestiti DVK.« Prav tako je bilo v navodilu, ki ga je DVK sprejela za delo volilnih komisij za izvedbo posvetovalnega referenduma o JEK2, navedeno priporočilo, »da se volišča ne spreminjajo. OVK jih naj, če je le to mogoče, določi na enak način (na istih naslovih) kot za izvedbo zadnjih volitev oz. referendumov. OVK mora o združenem ali ukinjenem volišču in o tem, koliko volivcev je bilo vpisanih v volilni imenik za posamezno (ukinjeno) volišče, takoj obvestiti DVK.«.
2. V zvezi s predlogom, da »Državna volilna komisija okrajnim volilnim komisijam posreduje jasna strokovna navodila v zvezi z izvajanjem Zakona o volitvah poslank in poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament in skladno z Zakonom o volitvah v državni zbor okrajnim volilnim komisijam, da ne ukinjajo volišč in da v postopku določanja volišč upoštevajo element, da se vzpostavijo čim bližje volivkam in volivcem, posebej na podeželju in da so čim bolj dostopna volivkam in volivcem«, pojasnjujemo, da je DVK dne 29. 2. 2024 na 69. seji sprejela navodilo volilnim komisijam za izvedbo volitev. Navodilo je bilo poslano vsem okrajnim volilnim komisijam, objavljeno pa je tudi na spletni strani DVK (<https://www.dvk-rs.si/volitve-in-referendumi/evropski-parlament/volitve-evropskega-parlamenta/volitve-v-evropski-parlament/>).

Do večjih sprememb v številu volišč je prišlo v letu 2014, ko je Državna volilna komisija za izvedbo volitev poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament 2014 sprejela posebna Priporočila za določitev volišč in njihovih območij, s katerimi je okrajnim volilnim komisijam priporočila:

- da pregledajo mrežo volišč na območju volilnega okraja in ocenijo, kje je preoblikovanje območja volišča (bodisi z združevanjem volišč ali preoblikovanjem njihovih območij) smiselno in utemeljeno;
- da se volišča preoblikujejo le v mestih in večjih naseljih, kjer gre za strnjeno poseljenost in kjer je preoblikovanje volišč možno izvesti z manjšimi spremembami. To še zlasti velja za primere, ko je bilo dvoje ali več volišč določeno na enem sedežu ali ko sedeži volišč znotraj naselja niso preveč oddaljeni drug od drugega;
- da volišča po združitvi ali preoblikovanju praviloma nimajo več kot 1800 volivcev ter naj se pri preoblikovanju volišč upoštevajo sodobne prometne povezave, možnost alternativne oblike glasovanja (npr. predčasno glasovanje, glasovanje na domu), spremembe na posameznem področju izvajanja družbenih dejavnosti (šolski okoliš, poštni okoliš, organizacija lokalne samouprave itd.).

Državna volilna komisija je ob tem okrajne volilne komisije opozorila, naj pri preoblikovanju volišč posebno pozornost namenijo skrbi, da preoblikovanje volišč ne bo vplivalo na padec volilne udeležbe. Na podlagi omenjenih priporočil iz leta 2014 je prišlo do znižanja števila volišč.

Po spremembi prvega odstavka 79.a člena ZVDZ v letu 2017, ki je določil, da morajo biti vsa volišča dostopna za invalide, je prišlo do ponovnega zmanjšanja števila volišč, saj v določenih naseljih ni bilo objektov, ki bi bili dostopni invalidom, zato so morale posamezne okrajne volilne komisije spreminjati območja posameznih volišč in na ta način zagotoviti, da so vsa volišča dostopna invalidom.

Na letošnjem delovnem srečanju Državne volilne komisije s predsedniki in tajniki volilne komisije volilne enote 7000 Maribor in okrajnih volilnih komisij na tem območju je bilo izpostavljeno, da so lokacije volišč za državne volitve in referendum iste kot na lokalnih volitvah in da ni bilo ugovorov ali zahtev lokalnih prebivalcev v zvezi s tem. Kadar se pojavijo, okrajne volilne komisije v dogovoru z lokalnimi oblastmi zagotovijo dodatno volišče. Tak je bil tudi predlog Državne volilne komisije.

ŠTEVILO VOLIŠČ IN VOLILNA UDELEŽBA OD LETA 2011 DALJE ZA OBMOČJE VKVE 7000 (OVK 7001 – OVK 7011)

OVK	Št. volišč - volitve v DZ 2011	Odstotek volilne udeležbe - volitve v DZ 2011	Št. volišč - volitve v DZ 2014	Odstotek volilne udeležbe - volitve v DZ 2014	Št. volišč - volitve v DZ 2018	Odstotek volilne udeležbe - volitve v DZ 2018	Št. volišč - volitve v EP 2019	Št. volišč - volitve v DZ 2022	Odstotek volilne udeležbe - volitve v DZ 2022	Št. volišč - volitve v EP 2024	Razlika volilna udeležba v odstotnih točkah	Razlika št. volišč 2011 - 2024	Število volilnih upravičencev VEP 2024	Št. volilnih upravičencev/volišče VEP 2024
7001 Šmarje pri Ješah	69	57,14	59	44,25	43	46,00	42	41	64,83	41	7,69	-28	26075	636
7002 Slovenska Bistrica	76	61,86	73	48,69	71	51,60	72	60	70,60	60	8,74	-16	24254	404
7003 Slovenske Konjice	43	64,15	39	51,47	38	54,90	38	38	73,23	38	9,08	-5	18199	479
7004 Ruše	23	62,13	22	49,30	19	50,54	19	19	68,85	19	6,72	-4	11936	628
7005 Maribor 1	33	63,66	25	52,01	24	52,28	24	33	71,10	32	7,44	-1	22411	700
7006 Maribor 2	30	64,80	28	50,20	28	51,79	28	28	70,86	28	6,06	-2	20119	719
7007 Maribor 3	22	61,80	20	48,15	20	48,10	20	19	67,42	19	5,62	-3	16361	861
7008 Maribor 4	21	59,09	17	48,92	14	48,98	14	14	62,64	14	3,55	-7	11960	854
7009 Maribor 5	20	57,69	16	46,67	16	45,72	16	17	62,93	17	5,24	-3	15527	913
7010 Maribor 6	19	64,01	17	52,51	15	51,08	15	15	69,98	15	5,97	-4	14849	990
7011 Maribor 7	20	57,57	15	45,82	14	44,47	14	14	61,26	14	3,69	-6	12505	893

VOLILNA UDELEŽBA NA DRŽAVNI RAVNI

Predčasne volitve v DZ 2011	Predčasne volitve v DZ 2014	Volitve v EP 2014	Predčasne volitve v DZ 2018	Volitve v EP 2019	Volitve v DZ 2022	Volitve v EP 2024
65,60 %	51,73 %	24,55 %	52,64 %	28,89 %	70,97 %	41,80 %

Kot je razvidno iz tabel, sprememba števila volišč ni posebej vplivala na volilno udeležbo. Volilna udeležba na območju VKVE 7000 je bila že pred spremembo števila volišč nižja kot na državni ravni. Razmerje med volilno udeležbo na območju VKVE 7000 in na državni ravni je ostalo enako tudi po spremembi števila volišč. To dokazuje, da sprememba števila volišč ni vplivala na volilno udeležbo na tem območju, ki je bila ves čas pod državnim povprečjem. Seveda je v interesu Državne volilne komisije, da je udeležba na volitvah čim višja, vendar zbrani podatki pokažejo, da gostota volišč na določenem območju za to ni odločilna.

3. V zvezi s predlogom, da »Državna volilna komisija okrajnim volilnim komisijam posreduje jasna strokovna navodila na področju imenovanja volilnih odborov, da spoštujejo 41. člen Zakona o volitvah v državni zbor, ki določa imenovanje volilnih odborov...«, pojasnjujemo, da je postopek imenovanja volilnih odborov natančno določen v 3. točki navodil volilnim komisijam za izvedbo volitev, ki jih je Državna volilna komisija sprejela 29. 2. 2024 na 69. seji, pri čemer je upoštevan 41. člen Zakona o volitvah v državni zbor. Prav tako je upoštevano tudi načelo, da se pri imenovanju volilnih odborov za volitve poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament upoštevata izida zadnjih volitev poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament in volitev poslancev v državni zbor.

Državna volilna komisija vztraja pri zagotavljanju pluralne sestave volilnih odborov. Res pa je, da politične stranke ne podajo zadostnega števila predlogov kandidatov za člane volilnih odborov. Zato je Državna volilna komisija na 88. seji 11. 10. 2024 v zvezi s predvidenim referendumom o JEK2 sprejela stališče, da se v primeru, ko iz vseh deležnikov iz 41. člena Zakona o volitvah v državni zbor ni mogoče sestaviti volilnega odbora, v te vključuje tudi druge člane, ki jih predlagajo politične stranke, tako da sta v istem volilnem odboru lahko imenovana največ en član in en namestnik člana iz iste politične stranke.

4. V zvezi s predlogom, da »Državna volilna komisija volilnim komisijam volilnih enot posreduje jasna strokovna navodila, da aktivno spremljajo delo okrajnih volilnih komisij pri določanju volišč in imenovanju volilnih odborov«, pojasnjujemo, da Državna volilna komisija ob vsakokratnih volitvah oz. referendumih sprejme navodilo o delu volilnih komisij, v katerem je vključeno tako poglavje o določanju volišč kot tudi o imenovanju volilnih odborov.
5. V zvezi s predlogom, da Državna volilna komisija »volilnim komisijam volilnih enot in okrajnim volilnim komisijam poda jasna navodila, da volilni odbori na predčasnih volitvah vsak dan ob zaprtju teh volišč preštejejo glasovnice«, pojasnjujemo, da Zakon o volitvah v državni zbor v 69. členu določa, da se volilne skrinjice in drug volilni material po vsakokratnem zaključku predčasnega glasovanja zapečatijo; odpečatijo se ob vsakokratnem nadaljevanju predčasnega glasovanja in pred ugotavljanjem izida glasovanja. V skladu s 84. členom ZVDZ volilni odbori začnejo ugotavljati izide glasovanja po končanem glasovanju, torej ne prej, kot na dan glasovanja po zaprtju volišč. V navodilu volilnim komisijam, ki ga je Državna volilna komisija sprejela 29. 2. 2024 na 69. seji, je natančno določen način pečatenja in hrambe volilnih skrinjic, ki se uporabljajo na voliščih za predčasno glasovanje. Ob tem naj še dodamo, da je Državna volilna komisija prisluhnila predlogu člana Draga Zadergala glede dodatnega pečatenja volilnih skrinjic na voliščih za predčasno glasovanje na junijskih volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament in treh posvetovalnih referendumih. Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, kjer je na enem mestu organizirano predčasno glasovanje za volivce 14 okrajnih volilnih komisij, je bila na zadnjih evropskih volitvah v prostoru, kjer se hranijo volilne skrinjice s predčasnega glasovanja, ob fizičnem varovanju nameščena tudi dodatna kamera za video nadzor.
6. V zvezi s predlogom, da Državna volilna komisija volilnim komisijam volilnih enot in okrajnim volilnim komisijam »poda jasna navodila, da morajo okrajne volilne komisije pri glasovanju po pošti vsem institucijam podati navodila, da mora biti tudi tem volivcem zagotovljena tajnost glasovanja«, pojasnjujemo, da Državna volilna komisija ob vsakokratnih volitvah in referendumih na uprave zavodov za izvrševanje kazenskih sankcij, bolnišnic in socialnovarstvenih zavodov za institucionalno varstvo naslovi dopis glede omogočanja glasovanja po pošti volivkam in volivcem, ki so v priporu, zavodu za prestajanje kazni, v bolnišnici ali v socialnovarstvenem zavodu za institucionalno varstvo. V tem dopisu je tudi izrecno poudarjeno, da se »volivec svobodno odloča, ali želi glasovati ali ne«.

7. V zvezi s predlogom za objavo zapisnikov o delu volilnih odborov na posebni spletni strani z namenom zagotavljanja preglednosti in transparentnosti volitev pojasnjujemo, da zakon določa, da predsednik volilnega odbora po ugotovitvi volilnega izida na volišču razglasi izid glasovanja na volišču. V vsakokratnih navodilih Državne volilne komisije o delu volilnega odbora pa je tudi določeno, da volilni odbor na vrata volišča pritrdi izpolnjen obrazec »Obvestilo volilnega odbora o izidu glasovanja na volišču«. Dodano je tudi, da lahko člani volilnega odbora in zaupniki fotografirajo ali prepisujejo izid glasovanja bodisi iz zapisnika o delu volilnega odbora bodisi iz obvestila o izidu glasovanja. Glede morebitne takojšnje objave zapisnikov o delu volilnih odborov opozarjamo, da po oddaji zapisnika in celotnega volilnega gradiva okrajni volilni komisiji lahko pride do popravka zapisnika, ki ga mora na zahtevo ali opozorilo okrajne volilne komisije volilni odbor tudi opraviti. Če bi bil volilni izid na volišču pred tem že objavljen na spletnih straneh, bi morebitna kasnejša poprava zapisnika o izidu volitev lahko povzročila dvom v delo in postopanje volilnega odbora. Zato je po našem mnenju primerneje, da končne izide volitev po voliščih vnašajo v sistem okrajne volilne komisije, kjer je tudi vzpostavljen primeren nadzor pri vnosu. Ob tem pa tudi s časovnega vidika ne gre za pretiran zamik, saj volilni odbori praviloma takoj po ugotovitvi izida glasovanja zapisnike o svojem delu dostavijo okrajni volilni komisiji.

Lep pozdrav,

Peter Golob
predsednik

Poslati:

- SDS po elektronski poti na naslov: tajnistvo@sds.si